

Фізична освіта і спорт

УДК 373.2/.3:796.5:398

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19056834>

**Педагогічний потенціал народних ігор і забав в туристичній діяльності
дітей дошкільного та молодшого шкільного віку**

Кузнецова Лариса Іванівна

к. фіз. вих., доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання
Національного університету фізичного виховання і спорту України

Україна, м. Київ - 03150, вул. Фізкультури 1

ORCID- <https://orcid.org/0000-0001-9322-8984>

Долженко Людмила Павлівна

к. фіз. вих., доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання
Національного університету фізичного виховання і спорту України

Україна, м. Київ -03150, вул. Фізкультури 1

ORCID-<https://orcid.org/0000-0002-8830-875X>

Бричук Марія Степанівна

кандидат географічних наук,

доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання Національного
університету фізичного виховання і спорту України,

Україна, м. Київ -03150, вул. Фізкультури 1

ORCID-<https://orcid.org/0000-0002-9094-0527>

Павлова Тетяна Віталіївна

к. фіз. вих., доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання
Національного університету фізичного виховання і спорту України

Україна, м. Київ -03150, вул. Фізкультури 1

ORCID-<https://orcid.org/0009-0009-6487-3533>

Перегінець Михайло Михайлович

к. фіз. вих., доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання

Національного університету фізичного виховання і спорту України

Україна, м. Київ -03150, вул. Фізкультури 1

ORCID- [https://orcid.org / 0000-0002-1032-6165](https://orcid.org/0000-0002-1032-6165)

Анотація: *в статті розглянуто та проаналізовано історичні згадки про виникнення народних ігор, сучасних аспектів використання українських народних ігор і забав, які рекомендовано дітям дошкільного та молодшого шкільного віку під час проведення екскурсій, туристичних походів. Висвітлено роль та місце народних ігор і забав та їх вплив на формування світогляду, ціннісних пріоритетів дітей. Визначено основні дефініції та поняття які відносяться до ігрової та туристичної діяльності дітей, перелік народних ігор і забав, які рекомендовано використовувати під час туристичних походів.*

Мета статті: *є аналіз та обґрунтування педагогічного потенціалу українських народних ігор і забав у контексті туристичної діяльності дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.*

Методи: *аналіз та узагальнення даних науково-методичних джерел; педагогічні методи досліджень; аналіз, синтез, порівняння даних науково-методичної літератури щодо даної проблематики .*

Результат: *на основі аналізу публікацій доведено, що інтеграція народних традицій у туристично-краєзнавчу роботу є ефективним інструментом формування національної свідомості дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.*

Проаналізовано вплив народних ігор на дітей під час проведення походів, на їх фізичний та психо-емоційний стан, розглянуто естетична складова ігрової діяльності, гендерні особливості народних ігор. Зазначено, що українські народні ігри під час туристичних походів сприяють не лише фізичному розвитку дітей, але і покращенню їх психо-емоційного стану.

Висновки: українські народні ігри і забави, в поєднанні з туристичною діяльністю дітей, включають ті види рухової активності, які історично склалися з метою фізичного та психічного впливу на розвиток дитини, підготовки до активного життя.

Ключові слова: народні ігри і забави, діти дошкільного і молодшого шкільного віку, туристична діяльність.

Pedagogical potential of folk games and entertainments in the tourism-based activities of preschool and primary school age children

Kuznetsova Larysa

Candidate of Sciences in Physical Education and Sports, Associate Professor at the Department of Theory and Methodology of Physical Education National University of Physical Education and Sports of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Dolzhenko Liudmyla

Candidate of Sciences in Physical Education and Sports, Associate Professor at the Department of Theory and Methodology of Physical Education National University of Physical Education and Sports of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Brychuk Mariia

Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor at the Department of Theory and Methodology of Physical Education National University of Physical Education and Sports of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Pavlova Tatiana

Candidate of Sciences in Physical Education and Sports, Associate Professor at the Department of Theory and Methodology of Physical Education National University of Physical Education and Sports of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Perehinetc Mykhailo

Candidate of Sciences in Physical Education and Sports, Associate Professor at the Department of Theory and Methodology of Physical Education National University of Physical Education and Sports of Ukraine Kyiv, Ukraine

Abstract: *the article explores and analyzes historical references to the origins of folk games, modern aspects to the use of Ukrainian folk games and traditional entertainments recommended for preschool and primary school children during excursions and hiking trips. Emphasized the role and significance of folk games and traditional entertainments, their influence on the formation of children's worldview and value orientations. Identified the main definitions and concepts related to children's play and tourism-based activities, presented a list of folk games and entertainments recommended for use during hiking trips.*

Purpose of the article: *the purpose of the article is to analyze and substantiate the pedagogical potential of Ukrainian folk games and traditional entertainments in the context of tourism-based activities of preschool and primary school children.*

Methods: *data's analysis and generalization from scientific and methodological resources, pedagogical research methods, analysis, synthesis and data's comparison presented in scientific and methodological literature on the given issue.*

Results: *according to the analysis of relevant publications it has been demonstrated that the integration of folk traditions into tourism and local history activities is an effective tool for the formation of national consciousness among preschool and primary school children. Analyzed the impact of folk games on children during hiking activities, influence on their physical and psycho-emotional well-being, considered the aesthetic component of play activities and the gender characteristics of folk games. It is noted that Ukrainian folk games during hiking trips facilitate not only to children's physical development, but also to the improvement of their psycho-emotional well-being.*

Conclusions: *Ukrainian folk games and traditional entertainments in combination with children's tourism activities include types of motor activity that have historically developed with the purpose of influencing on physical and psychological child's development and preparing them for active life. Ukrainian folk games allow the child to step beyond the limits of everyday life. Folk games and traditional entertainments particularly stimulate physical activity, develop cognitive processes, and evoke positive emotions in children.*

Keywords: *folk games and entertainments, preschool and primary school children, tourism-based activities.*

Постановка проблеми. В концепції Нової української школи (НУШ) акцентовано увагу на застосуванні в освітньому середовищі початкової школи ігрових методів, форм та прийомів навчання [5]. Народні ігри та забави займають важливе місце у формуванні характеру, світогляду та життєдіяльності дітей дошкільного та молодшого шкільного віку адже виховують безліч людських чеснот: доброту, чуйність, гуманність, справедливість, чесність, комунікацію, патріотизм, що є вкрай необхідним в період емоційно-вольового, духовного зростання та становлення підростаючого покоління [10].

В умовах тотального використання різноманітних гаджетів, сидячого способу життя, психоемоційної нестійкості в умовах воєнного стану в нашій країні, особливої актуальності сьогодні набуває проблема організації змістовної та безпечної рухової активності дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Обмежене перебування на свіжому повітрі, переважно під час занять, тривалий час, який наші діти проводять в укритті під час повітряних тривог – все це зумовлює потребу у впровадженні одного із основних, доступних та природніх засобів фізичного виховання, а саме рухливих народних ігор в повсякденний процес фізичного виховання в поєднанні з туристичними заходами. Саме поєднання українських національних традицій ігрової культури з проведенням екскурсій та туристичних походів формують у дітей цього віку їх світогляд,

психоемоційну стійкість, покращують фізичний розвиток та фізичні якості, комунікацію між дітьми, дорослими та навколишнім середовищем, сприяють збільшенню обсягу рухової активності, розвитку основних рухових умінь і навичок, вихованню патріотизму, любові до рідного краю та Батьківщини [3, 14].

Сучасні виклики зумовлюють нагальну потребу у впровадженні українських народних ігор, забав і розваг у туристичну діяльність дошкільників та молодших школярів. Важливим науково-практичним завданням є визначення педагогічно обґрунтованих прийомів та методів адекватного підбору народних ігор і забав, що зробить туристичні заходи змістовними, емоційно насиченими та ефективними. Такий підхід забезпечує гармонійне поєднання оздоровчого, виховного та пізнавального компонентів, формуючи у дітей стійкий інтерес до щоденної рухової активності та глибоку повагу до українських національних традицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато науковців та фахівців у галузі фізичної культури розглядають народну українську фізичну культуру для дітей різного віку як цілісну систему загалом процесу фізичного виховання. Вони досліджують засоби фізичного виховання, які використовуються в народній фізичній культурі. Як такі нетрадиційні засоби впливають на виховання підростаючого покоління, їх природний розвиток, адаптацію до умов оточуючого середовища, підготовка до дорослого життя, трудової діяльності [13].

Традиційна культурна спадщина українського етносу, зокрема народні звичаї, виступає фундаментальним чинником національної самоідентифікації та наступності поколінь. Народна гра розглядається як автентична форма життєдіяльності дитини, що забезпечує трансляцію культурних традицій та реалізацію виховного впливу. У змісті ігор віддзеркалено соціально-побутовий устрій, трудову діяльність та ціннісні пріоритети народу [12, 14].

Протягом віків український народ створював свої історичні традиції, які притаманні тільки українській народній культурі, наповнював виключно своїми обрядами, казками, ритуалами, іграми, забавами і розвагами.

Українські народні рухливі ігри виникли в глибокій давнині як природний спосіб розвитку фізичних і моральних якостей дітей, а також як форма передачі традицій, цінностей та досвіду від покоління до покоління. Їхня багатогранність дозволяє не лише розважати, а й навчати, виховувати, зміцнювати здоров'я та формувати відчуття єдності з національною культурою [11].

Видатний український фольклорист, письменник, етнограф, автор багатьох праць про звичаї і обряди українського народу Олекса Воропай відокремив народні звичаї в рідкісне неповторне явище і наділив їх народознавчою силою. Він писав, що звичаї народу - це прикмети, за якими знають народ не тільки сьогодні, а й в у сиву давнину. Звичаї народу, його мов, виступають найсильнішими елементами, які об'єднують людей в один народ, в одну культурну націю. Народні традиції, усна народна творчість, мова, це те, що створювалося протягом довгого періоду існування і розвитку кожної нації. Українські народні рухливі ігри дуже розповсюджені не тільки тому, що вони прості у сприйнятті для дітей, а ще і тому, що вони дуже пов'язані з віковими традиціями і історією нашого народу [2].

Український народ за всю свою історію, маючи неймовірно великий досвід, відібрав найкращі засоби, методи, прийоми усестороннього виховання і розвитку підростаючого покоління, де одне із головних місць займають українські народні ігри, розваги і забави. Особливе місце вони займають у навчальному і виховному процесах учнів молодшого шкільного віку, як традиційний і доступний засіб фізичного виховання.

Можемо зазначити, що розвивальний і педагогічний потенціал народних українських рухливих ігор і забав, насправді, значно ширший, ніж прийнято сприймати.

В дослідженнях багатьох науковців-істориків, рухливі ігри виступають важливим елементом української традиційної національної культурної спадщини. Тому що вони доступні, універсальні, легкі для сприйняття і використання і є таким засобом, який підходить дітям будь-якого віку, особливо

дошкільнятам та учням молодшого шкільного віку. Головне завдання народних ігор це фізичний розвиток людини, але вони неодмінно впливають і на духовну складову підростаючого покоління, на їх естетичні погляди, етичні аспекти виховання, емоційну сферу. Відомі українські педагоги В.О. Сухомлинський, Е.А. Покровський звертали увагу на те, що саме народні ігри виступають, як засіб гармонійного і всебічного розвитку дитини у її вихованні.

Акцентуємо увагу на тому, що народна гра це супровідник всього життя дитини і в дошкільному і в молодшому шкільному віці, джерело позитивних радісних емоцій і знань, наступність традицій, які передаються із покоління в покоління, це засіб педагогічного впливу, основна і головна діяльність дитини - дошкільника, молодшого школяра. Під час проведення рухливої народної гри діти швидко і у доступній формі оволодівають знаннями про світ, в якому вони мешкають, виражають свою самостійність, свої емоції.

Існує таке поняття, як ігрова компетентність. Це коли дитина здатна вільно, емоційно, спонтанно, активно та із власної ініціативи реалізувати можливості застосовувати нові знання, які вона отримала під час гри у практичне життя, комунікувати із однолітками і дорослими, розвиватися, реалізовувати свої інтереси і бажання у повсякденному житті [2].

Народні рухливі ігри і забави виступають як різновид ігрової діяльності, в якій дитина виконує різноманітні ролі, вживається в різні образи, відповідно цікавому сюжету гри, має можливість його змінювати за бажанням, проявляти творчу ініціативу, фантазувати, придумувати, змінювати правила, тощо [8].

Українські народні рухливі ігри і розваги, як засіб фізичного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, сприяють розвитку різноманітних активностей дітей. Існує велика кількість видів ігрової діяльності і це урізноманітнює процес фізичного виховання дітей, ігри всебічно впливають на формування особистості учнів, сприяють вирішенню важливих завдань з виховання. В народних рухливих іграх діти удосконалюють навички основних природних локомоцій: ходьби, стрибків, бігу, метання і опановують для себе,

навіть не помічаючи цього, навички основних рухів. Науковці Непша О. В., Суханова Г. П., Ушаков В. С. підтверджують, що українські народні рухливі ігри і забави виступають важливим засобом фізичного виховання дітей і підлітків [6].

Народні ігри, забави і розваги виступають для дитини, як елемент навчання і відпочинку водночас, тому що інтегрують у собі перспективи для фізичного розвитку, розвантаження і емоційного і психічного, озброюють знаннями про історію рідного краю та культуру українського народу. Вони навчають дитину зберігати та знати національні традиції свого народу, своєї країни, сприяють зміцненню комунікації і формують у дітей та підлітків відчуття національної гідності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри те, що останнім часом приділяється багато уваги відродженню національних традицій ігрової культури українського народу та інтересу до використання народних ігор і забав в процесі фізичного виховання, залишається недостатньо розкритими деякі питання, а саме, інтеграція ігор в освітній процес. Потребують подальшого вивчення ті механізми, які впливають на формування основних компетентностей, умінь і навичок, формування ціннісних орієнтацій дітей даного віку. На сьогодні не існує достатньо програм по використанню народних ігор і забав з урахуванням індивідуальних особливостей дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Аналіз понять у літературних джерелах та огляд емпіричних досліджень у галузі фізичної культури дозволив нам констатувати про необхідність пояснення основних понять: «гра», «розвага», «забава».

Наукове розмежування цих понять ґрунтується на ступені регламентації рухових дій та їхній цільовій установці.

Гра — це спеціально організована форма рухової активності, яка здійснюється за встановленими правилами та має мету досягнення результату, здебільшого — отримання позитивних емоцій і перемоги.

Забава – це доступна рухова діяльність, яка відбувається за певним порядком рухових дій і спрямована на задоволення природної потреби дитини в комунікації, активностях, емоційному розвантаженні.

Розвага – це рухова активність дитини, що не обмежується правилами і має на меті задоволення потреби дитини у гарному настрою, позитивних емоціях, легкому і приємному проведенню вільного часу [16].

Слід зазначити, що в дошкільному віці пріоритетне місце у фізичному вихованні дітей посідають дидактичні народні ігри. Такі ігри містять готовий ігровий задум, ігрову ситуацію, в яку поринає дитина і там вона вчиться приймати рішення самостійно. Основною метою дидактичних ігор є повторне відтворення дитиною рухливих дій і вдосконалення цих дій. З успіхом застосовуються народні рухливі потішки-ігри: «Ручки», «Сорока, ворона», «Сова», «Ладки». Для розвитку, наприклад, м'язів тулуба і ніг використовується ігри «Потягушечки», «Дибки», ігри-забавлянки (з двома-трьома дітьми): «Кую, кую чобіток», «Мишечка-скреботушечка», «Дибки-дибки», «Печу, печу хлібчик», «Тосі, тосі», «Сорока-ворона», «Зайчику, зайчику, де ти бував?», «Котику сіренький», «Ой чук, чук» та інші [1, 16].

Ігрова діяльність у дошкільному і молодшому шкільному віці може відрізнятися за гендерною ознакою. Так, переважаючими методами, які використовуються в процесі вдосконалення фізичних і психічних якостей хлопчиків, були змагальний та ігровий. Для них рекомендовано такі рухливі ігри, як «Панас», «Коза», «Горішки», «Бездомний заєць», «Залізний ключ», а також сюжетні хороводи, такі як «А ми просо сіяли».

Фізичне виховання дівчаток мало іншу мету. Воно зумовлено особливим ставленням до жінки в Україні - берегині роду та родини. Дівчаток виховували, спираючись на використання всього спектру національних ігор, забав і розваг, які сприяли вдосконаленню гнучкості та чіткості рухів, граціозності й пластичності. Цими якостями споконвіку відрізнялись українські дівчата та жінки. Важливу роль у гармонійному розвитку дівчат мало використання хороводів, хороводних

ігор – веснянки, гаївки, ягілки або гагілки. Більшість веснянок і гаївок - це драматизовані рухливі ігри, які відбувалися засобами спілкування між учасниками. Рекомендовано такі рухливі ігри і забави «Квітки та метелики», «Дзеркальце», «Обруч-веселка», «Різнокольорові стрічки» та інші[14, 16].

У дошкільному та молодшому шкільному віці діти ще мають сильну потребу в грі і зневажати ставлення дитини до участі в іграх в освітніх закладах неможна. Це порушує один з важливих принципів педагогічної науки – врахування вікових особливостей дітей. Саме спеціально організована ігрова діяльність дає можливість до того, щоб заняття були емоційними, бадьорими і цікавими для всіх дітей, без виключення. Різноманітні рухливі ігри, розваги створюють можливості для того, щоб педагог міг обрати таку гру, яка найбільше відповідає контингенту дітей та меті заняття. При проведенні всіх народних рухливих ігор необхідно враховувати особливості дітей [9].

Туристична діяльність розглядається як багатогранний інструмент всебічного розвитку, що забезпечує синергію оздоровчих, виховних та пізнавальних компонентів. Вона сприяє активному розширенню світогляду, когнітивному осягненню навколишньої дійсності та формуванню національно-патріотичних ціннісних орієнтацій. Важливим аспектом є формування прикладних туристичних компетенцій: навичок раціонального укладання рюкзака, облаштування тимчасового табору (встановлення намету, розпалювання вогнища), орієнтування на місцевості та порівняння метеорологічних прогнозів з народними прикметами.

Хоча діти цього віку ще не готові до складних походів та експедицій, використання поняття «похід» є педагогічно доцільним прийомом для стимулювання інтересу та залучення дітей до активного дозвілля. Такі заходи спрямовані на екологічне виховання, дбайливе ставлення до природи, а також ознайомлення з пам'ятками історії та культури [7].

Туристичний похід, на відміну від екскурсії, характеризується значно вищим рівнем фізичного навантаження. Провідна оздоровча функція походу

реалізується через насичену рухову діяльність: застосування варіативних рухливих ігор, бігу, пересування на лижах та їзди на велосипеді. Інтеграція народних ігор, забав, розваг та циклічних вправ забезпечує не лише фізичне вдосконалення, а й психоемоційне розвантаження та соціалізацію підростаючого покоління.

Проведенню туристичного походу передує підготовча робота з дітьми, батьками, розробка маршруту, враховуючи вікові та індивідуальні можливості дітей, формування групи з урахуванням рівня їх фізичної підготовки [4].

Видатний педагог К. Ушинський наголошував, що навчання дітей має бути відповідним «горизонту місцевості», бо дітям властивий «інстинкт місцевості». Він писав про те, що для дитини треба пошукати свого рідного, запитати людей похилого віку, знайти відповідні книги, відвідати краєзнавчі та етнографічні музеї й вибрати ті перлини, які доступні розумінню дитини. Саме в пізнавальній діяльності відбувається формування початкової стадії інтегрованого сприйняття навколишньої дійсності, осмислення причинно-наслідкових зв'язків і взаємозалежності явищ природи і суспільства, а використання народних сюжетних ігор, забав і розваг тільки посилюють ці знання.

Існує велика кількість рухливих ігор, забав, розваг, які рекомендовано використовувати під час туристичних походів. Представлений у таблиці 1 перелік є результатом систематизації народних ігор, які підходять, на нашу думку, саме для умов туристичного походу.

Таблиця 1

Перелік українських народних ігор і забав для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку під час туристичних походів

№	Назва гри	Зміст гри	Вікова категорія	Очікувані результати
1	«Гуси-лебеді»	Один учасник – «вовк», решта – «гуси». Вовк ловить «гусей», коли ті перебігають майданчик	5-9 років	Розвиток швидкості, спритності, уваги, командного духу.
2	«Котилася торба»	Гравці сидять у колі, передають предмет (торбу) під пісню і	5-8 років	Формування уваги, координації, розвитку комунікації

		коли музика зупиняється — виконують завдання		
3	«Кривий танець»	Діти водять «кривий хоровод» під спів, змінюють напрям руху	7-9 років	Формування координації, вміння комунікувати
4	«Подоляночка»	Діти водять хоровод, а один, що стоїть у колі, робить рухи, що відповідають змісту пісні.	5-9 років	Розвиток фізичних якостей, вміння виконувати вправи синхронно
5	«Зайчик»	Діти стають у коло, беруться за руки, а між ними — «зайчик» (обов'язково хлопчик).	6-7 років	Розвиток спритності, швидкості та координації
6	«Горю-дуб»	Перша пара біжить до «горю-дуба» і, розірвавши руки, намагається оббігти його з двох боків і знов з'єднатися. Якщо «горю-дуб» когось спіймав, то стає з ним позаду всіх, а хто залишився без пари — стає «горю-дубом».	8-9 років	Вміння діяти та пересуватися парами, виховувати комунікацію, приймати рішення
7	«Квочка»	«Шуліка» сидить, порпаючись у землі. «Квочка» з «курчатами», що тримаються одне за одного, підходить до нього. Спіймавши «курча», «шуліка» одводить його до себе і знов кидається. Переловивши всіх, «шуліка» стає «квочкою».	7-9 років	Розвиток спритності, швидкості, уваги, вміння приймати миттєві рішення
8	«Панас»	Одному з дітей зав'язують хусткою очі, ставлять його біля порога. Діти розбігаються, якщо «Панас» когось піймає, міняється з ним ролями.	9 років	Розвиток спритності, швидкості, сенсорних відчуттів
9	«Маринка»	Двоє дівчаток викреслюють невелике коло і за ним втикають дві палички. Стають кожна біля своєї, і одна починає: — Де ти стоїш? — На ринку. — Що продаєш? — Маринку. — Що хоч? — Сім кіп галушок І зі сливами пиріжок. При цьому оббігають коло, і, хто швидше повернеться на своє місце, починає знову.	6-9 років	Розвиток швидкості, спритності, уваги

10	«Голубочка»	Лічилка: «Квіточка до квіточки, листочок до листочка – нехай до нас вийде одна голубочка». Діти стоять колом, в колі «голубочка», йдуть по колу протихою: Ми голубочку зловили, та й навколо обступили. Ой, голубочко, чого ти тужиш, вибирай, кого ти любиш! (Коло звужується й розширюється) Дитина когось обирає – тепер дві голубочки, потім ті ще обирають. Поступово всі діти стають «голубочками». Гра починається спочатку.	6-9 років	Розвиток бистроти, координації, уваги, вміння діяти колективно, комунікація
----	-------------	---	-----------	---

Джерело: власна розробка авторів.

Узагальнені в таблиці дані демонструють варіативність українських народних ігор та їх функціональну придатність для реалізації завдань дитячого туризму. Особливої уваги заслуговує ігрова діяльність, що передбачає взаємодію в парах та групах, оскільки вона виступає потужним засобом соціалізації дитини в природному середовищі. Зазначимо, що ігри з високою інтенсивністю бігу краще проводити на великих зупинках (привалах), а спокійні ігри — під час короткочасного відпочинку, щоб не перевищувати фізіологічні норми навантаження для певного віку. Таким чином, представлена систематизація дозволяє педагогу ефективно поєднувати рухову активність із вихованням поваги до національних традицій.

Висновки. В результаті проведеного дослідження можемо констатувати, що українські народні ігри і забави займають значне місце в житті дітей дошкільного і молодшого шкільного віку, вони забезпечують комплексну дію: від вдосконалення фізичних якостей до формування національної ідентичності свідомості та колективізму. Українські народні ігри виводять маленьку людину з її реального повсякденного життя. Саме у народних іграх і забавах активізуються пізнавальні процеси, розвивається мислення, виникають яскраві емоції. Гра виступає для дітей формою діяльності через яку засвоюються соціальні норми, правила поведінки та комунікації.

Список літератури

1. Гаращенко Л., Літіченко О. Підготовка студентів до проведення українських народних рухливих ігор в освітньому процесі закладу дошкільної освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2019. Вип. 31(17). С. 46–51.
2. Карпенко О., Юрченко Т. Народні ігри як засіб формування мистецько-творчої компетентності у дітей дошкільного віку на музичних заняттях. *Science Rise Pedagogical Education*. 2024. № 3(60). С. 54–59. DOI: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2024.311589>.
3. Кліш І., Мороз М., Констанкевич В., Чиж А. Вплив народних рухливих ігор на антропометрію дітей молодшого шкільного віку. *Науковий часопис Українського державного університету ім. Михайла Драгоманова*. 2022. Серія 15. № 2(146). С. 59–63. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.2\(146\).13](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.2(146).13).
4. Кондрацька Л. Дитячий туризм в Україні стан та перспективи розвитку. *Регіональна економіка*. 2021. № 3. С. 126–130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2021_3_15.
5. Лалак Н., Фенчак Л. Ігрова діяльність здобувачів початкової освіти на уроках «Я досліджую світ». *Наука та освіта*. 2023. № 7(13). С. 609–618. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7\(13\)-609-618](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7(13)-609-618).
6. Непша О., Суханова Г., Ушаков В. Українські народні рухливі ігри як засіб національно-патріотичного виховання учнів на уроках фізичної культури та позаурочний час. *Гуманітарний простір науки досвід та перспективи*. 2016. № 5. С. 123–127. URL: <https://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/1484>.
7. Поліщук В. Вплив занять туристсько-краєзнавчою діяльністю на рухову активність дітей старшого дошкільного віку. *Молодий вчений*. 2015. № 2(17). С. 505–507.

8. Рекша С., Погребенник Л. Загальні відомості про народні ігри. *Збірник наукових праць IV студентської науково-практичної конференції*. Житомир. 2014. С. 128–130.
9. Ридакова Г. Дидактична гра – дієвий засіб активізації пізнавальної активності учнів. *Початкове навчання та виховання*. 2015. № 16–18. С. 7–13.
10. Твердохліб О., Михайленко В., Шарафутдінова С., Хом'якова В. Аналіз застосування народних рухливих ігор у туристичній підготовці дітей і молоді. *Молода спортивна наука України*. 2011. Т. 2. С. 249–253.
11. Хлус Н., Петрикей О. Історія розвитку українських народних рухливих ігор теоретичний аспект. *Спортивні ігри*. 2025. № 2(36). С. 71–78. DOI: <https://doi.org/10.15391/si.2025-2.09>.
12. Цьось А. Фізичне виховання в календарній обрядовості українців. *монографія*. Луцьк: Надстир'я. 2000. 376 с.
13. Цюпак Ю., Маїло О., Олещук В. Стан упровадження українських народних ігор у фізичне виховання дітей молодшого шкільного віку. *Молодіжний науковий вісник*. 2015. С. 121–123.
14. Челало С., Маркова О. Історія розвитку народних рухливих ігор та окремі аспекти їх використання у фізичному вихованні дитини. *Фізичне виховання і спорт в навчальних закладах України на сучасному етапі стан напрямки та перспективи розвитку*. 2018. Вип. 24. С. 314–318. URL: <https://dspace.cusu.edu.ua/items/233cb685-c9dc-404a-9097-0e5b60aafaa2>.
15. Чуча Н. Застосування українських народних ігор у фізичній підготовці юних спортсменів ігрових видів спорту. *Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор та одноборств у закладах вищої освіти*. 2022. С. 121–124.
16. Шинкаренко В., Клімова Л., Міхіна Н., Григоров Г., Великодна Є. Педагогічне значення ігрової діяльності у розвитку дітей дошкільного віку. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2025. № 5. С. 52–58. DOI: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.5.8>.

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ